

IRINA ORDÎNSKAIA

Lumina curată a sfinților

*Istorisiri despre Sfinții:
Serghie din Radonej
Serafim din Sarov
Andrei Rubliov
Xenia din Sankt-Petersburg*

Traducere din limba rusă
Diana Guțu

editura
Σοφία

București

Cuvântul autorului

Gânditorii din vechime spuneau că Dumnezeu li Se descoperă oamenilor prin sfinți, acesta fiind motivul pentru care ei sunt numiți „cuvioși”, asemănându-se Ziditorului lor. Oglindirea lui Dumnezeu în om are nenumărate fațete. Cine ar putea ști câte sunt?!

Această carte este o încercare de a aduce la lumină viețile celor patru sfinți atât de dragi nouă, față de care avem mare evlavie.

Serghie din Radonej întruchipează duhul puternic, dragostea părintească pentru fiecare om.

Serafim din Sarov exprimă farmecul Ortodoxiei, poezia ei, tandrețea, bucuria tihnită a vieții.

Xenia din Sankt-Petersburg – încununarea iubirii pământești, simbolul armoniei în relația dintre bărbat și femeie.

Andrei Rubliov este oglindirea artei sacre, evoluția unui talent plin de harul mulțumită căruia ochii pictorului pot vedea lucruri odinioară ascunse, inaccesibile multora.

Chipurile sfinților sunt asemenea fațetelor unei pietre prețioase, prin a căror strălucire se

poate întrezări desăvârșirea zidirii lui Dumnezeu – omul. Așa cum personalitatea este alcătuită din felurite trăsături de caracter, tot așa ai vrea să aduni într-un singur tot sufletele sfinților în speranța de a vedea, de a simți planul desăvârșit al Creatorului.

Atunci când te deprinzi vreme îndelungată cu răul, ajungi să nu mai crezi în bine. Lumea începe să pară lipsită de sens, iar omul – un animal neînsemnat. Astfel, pe nesimțite, Îl ucidem pe Dumnezeu în noi înșine. Ne îndepărtăm de El din ce în ce mai mult. Concentrarea asupra contemplării răului este la fel de stearpă, absurdă și distructivă precum răul însuși. Să ne îndreptăm privirile către sfinții Serghie din Radonej, Serafim din Sarov, Xenia din Sankt-Petersburg, Andrei Rubliov, să le cercetăm sufletele curate, iar prin ele, ca printr-un cristal, Îl vom vedea pe Ziditorul nostru și vom simți că este alături de noi! Cu adevărat, câtă vreme amintirea sfinților rămâne vie, încă nu este totul pierdut pentru omenire!

Starețul Serghie

Mănăstirea Sfânta Treime din Makovița.

Ultima lună de vară a lui 1365

Fratele Miheia aprinse soba, așezând cu grijă și sânguință un morman de așchii și lemne înăuntru, pentru ca focul să se aprindă repede, să nu se stingă prea devreme și să încălzească chilia, care se răcise în timpul nopții. Din sobă ieșeau rotocoale de fum care, purtate ușor de curentul de aer, luau drumul către gura coșului de fum.

Dimineața, soba din chilia lui Miheia și a starețului Serghie era ultima care se aprindea. De la candela icoanei din biserica Sfintei Treimi Dătătoare de Viață, Miheia ducea focul în toate chiliile, ascunzând sub sutana sa un felinar din mică¹. Flăcările jucăușe pâlpâiau în sobe, iar mănăstirea se trezea, prindea viață. Dărele de lumină de la așchiile de pin și mesteacăn luminau slab chiliile călugărilor care se adunau pentru Utrenie.

¹ Familie de minerale cristalizate, cu luciu sticlos, sidefos, care se desfac ușor în foițe subțiri (elastice și transparente) (*n. trad.*).

Afară se luminează, întunericul se risipi. Sfârșitul de vară era rece, cu ploi torențiale și ceață. Toată noaptea turnase cu găleata, ploaia potolindu-se abia spre dimineață. Peretii din lemn ai bisericii, ai colibelor-chilii, ai magaziiilor, ai depozitelor, ai brutăriei și ai trapezei se umflaseră și se înnegriseră de la atâta umezeală. Nici pământul nu izbutea să absoarbă toată apa revărsată peste el. Iarba, mustind de băltoace, plutea asemenea algelor, iar buturugile nedeștelenite se iveau ca niște insule.

Soba avea toane, lemnele umede nu se lăsau biruite de foc. Din pricina fumului gros, ochii lui Miheia se înroșiră, dar el, fără să-și piardă răbdarea, nu se dădu bătut. Flacăra birui, fumul se risipi, iar în sobă începură să pâlpaie limbi mari și galbene de foc. Miheia se uită peste umăr la stareț. Părintelui Serghie, cu genunchii plecați la rugăciune, nu i se putea vedea chipul, ci numai spatele încovoiat într-o metanie încrămenită. Miheia oftă cu tristețe. Urmări o bucată de vreme focul din sobă, apoi mai scoase un suspin.

Starețul se ridică și aranjă fitilul candeliei din fața icoanelor.

– Ce s-a întâmplat?

Își cunoștea bine ucenicul cu care de mai mulți ani împărțea aceeași chilie. Miheia se întoarse către părintele Serghie, își frecă cu dosul palmeilor ochii înroșiți și sprâncenele blonde, apoi fața pistruiată și puhavă, cu nasul cârn și cârnos.

– Iartă-mă, părinte stareț, iartă-mă! făcu el și oftă din nou.

– Spune, Miheia, curaj, ce te tulbură? S-a întâmplat ceva?

Părintele își aranjă barba stufoasă în care se afundau obrajii slabi, întinși peste pomeți. Părul lung, cârlionțat ca și barba, îi încadra fața și fruntea înaltă cu un început de chelie. Chipul i se topi, își pierdu conturul când privirea plină de inteligență și bunătate se ridică spre interlocutor. Tăcerea deveni apăsătoare, și Miheia începu:

– Chilia lui Daniil e goală. L-a luat cu el și pe Porfirie, fostul slujitor. A plecat cu noaptea-n cap. Cu toate lucrurile. Trebuie să-l fi ajutat țărani cu căruța. Frații spun că n-au auzit nimic. A plecat pe nesimțite.

Starețul urmări un timp cărbunii din sobă, apoi se apropie de foc și întinse mâinile, încălzindu-și degetele lungi și slabe.

– Îți pare rău după Daniil? îl întrebă el pe Miheia, rostind cuvintele fără grabă.

– Nu, răspunse acesta.

– De ce oare?

– Nu l-am iubit. Era zgârcit. Nu putea să se despartă de avere. N-a adus la trapeză nici lingura, nici blidul. Și Porfirie a continuat să-i slujească. Bine că s-a dus! M-am temut să nu te întristezi, nu e primul care pleacă de când am început să ne gospodărim ca obște.

– Nu-i primul, făcu părintele Serghie, nelăsându-te să-ți dai seama dacă era de acord sau îngrijorat.

– Nu trebuie să te întristezi, începu să turuie Miheia cu înflăcărare, suntem credincioși mănăstirii noastre! Ai dreptate, monahul nu poate fi sărac sau bogat. Toate lucrurile sunt ale lui Dumnezeu, totul trebuie să fie de obște, la comun. Cum de nu înțeleg unii, cum de te părăsesc? Întrebă el, și îl podidiră lacrimile.

– Ce bine că ești tânăr, mai poți lucra la sufletul tău! Acum e curat, dar, dacă n-o să se răcească, dacă o să facă față cu ajutorul lui Dumnezeu, aș vrea să văd cum se va maturiza.

Starețul surâse.

– Du-te, ai multă treabă! Eu trebuie să merg în biserică, să mă pregătesc de slujbă.

Când starețul ieși în pridvorul chiliei, îl văzu grăbindu-se spre el pe chelarul Ilia, ajutorul lui de bază în toate treburile mănăstirești. Era voinic, cu mișcări iuți și sprintene, în ciuda rasei, aducând mai degrabă cu un negustor decât cu un călugăr.

– Părinte Serghie, binecuvântează! se precipită chelarul și, fără să mai aștepte vreun răspuns, trecu la subiect: a plecat Daniil.

Făcu o pauză, așteptând reacția starețului.

– Știu, spuse bătrânul calm.

– Ar trebui să ne gândim cum să-i folosim mai bine chilia, e ditamai izba, poate chiar cea mai bună din mănăstire.

– Au mai venit pelerini? întrebă părintele Serghie, luând-o spre biserică şi încercând să ocolească băltoacele adânci după ploaia de azi-noapte.

Chelarul mergea alături.

– Patru inşi, doi copilaşi, foarte firavi, de ți se rupe inima să-i privești...

Ilia își mușcă buza și continuă:

– În izbe n-au mai rămas locuri pentru pelerini, e înghesuială.

– Iată răspunsul: pe cei nou-veniți o să-i instalăm în chilia lui Daniil, mai punem acolo câteva lavițe, chiar eu mă voi ocupa de asta după slujbă, încheie discuția părintele Serghie, deschizând ușa bisericii.

– Dar cum rămâne cu proviziile? Se cam termină, spuse chelarul precipitat.

– O să verificăm împreună ce ne lipsește și ne vom gândi cum să facem rost. Acum du-te și dă-le oamenilor un adăpost, vezi dacă au primit toate cele necesare, dacă au destulă mâncare, și faceți foc în chilia lui Daniil, că e frig.

Ușa bisericii se închise în urma starețului. Ilia stătu o clipă în loc și, gândindu-se cu ce să înceapă împlinirea sarcinilor, socoti că mai întâi se cuvine să se ocupe de pelerini și se îndreptă repede spre chilia lui Daniil. În întâmpinarea chelarului venea agale către biserică Stepan, fratele mai mare al starețului. Înalt, impunător, cu rasă din stofă scumpă, discuta cu doi tineri frați începători. Chelarul îl salută cu o mișcare a capului

și se pregătea să-și continue drumul, când deodată Stepan îl opri.

– Stai așa, Ilia, nu știi că în biserică aproape că nu mai avem ceară pentru lumânări? Nu este asta răspunderea ta? Nu ești mai-mare peste gospodăria obștii?

– Părinte, chiar mâine ne-am gândit să trimitem câteva care! O să aducem ce ne lipsește. Nu doar ceară n-avem, pâinea și pânda s-au cam terminat și ele. Sunt mulți pelerini la mănăstire.

– Te agiți cât e ziua de lungă. Când mai reușești să te rogi? Chiar pentru asta ai venit la mănăstire, ca să te ocupi de gospodărie? Întrebă Stepan, zâmbind răutăcios.

– Semeni mai mult cu un țăran sau negustor decât cu un monah, interveni în discuție unul dintre frați.

– Am primit ascultarea de a munci în gospodărie, răspunse chelarul, ridicând din umeri nedumerit. Grijă mea e să fie oamenii sătui și îmbrăcați. Așa îmi mântuiesc sufletul, prin ascultare.

– Sufletul?! Îți mântuiești sufletul?!

Vocea lui Stepan trăda mâhnire amestecată cu supărare.

– De ce vorbești acum de nevoința duhovnicească? Nevoința rugăciunii se face în singurătate! Nu de ziua de azi trebuie să ne îngrijim, ci să ne lepădăm de lume, disprețuind-o. Să adunăm comori cerești, nu pământești. Ai uitat și de Evanghelie din pricina deșertăciunilor? Omul nu

trebuie să se îngrijească de hrană. Cum hrănește Domnul păsările cerului?! Chiar atât de puțină credință ai, încât cele pământești îți sunt mai aproape decât cele cerești? Ascează! Lepădare de lume! Fiecare om se mântuiește prin rugăciune, prin nevoință. Doar așa ne mântuim!

Fratele începător, ochi și urechi la discursul înflăcărat al lui Stepan, îi apucă mâna și i-o sărută.

– Așa e, părinte! Prin nevoință duhovnicească!

– Lumea de prin orașe invadează mănăstirile, își continuă Stepan cuvântarea cu tristețe. Am venit aici ca să mă îngrijesc de suflet, să fiu cât mai departe de deșertăciunea lumii. Am crezut că aici, în liniștea pădurilor, o să găsesc bucuria rugăciunii neîncetate în mijlocul fraților mei adevărați. Fiecare om – templul lui Dumnezeu – parcurge singur propria cale duhovnicească spre desăvârșire, arzând de dumnezeiescul dor.

El veni aproape de Ilia.

– Zi-mi și mie: la ce bun grijile lumești cu care te împovărezi? Renunță la lume! Gândește-te la cele cerești cât încă nu e prea târziu!

– Cine știe ce e mai important: nevoința însingurării sau ascultarea și milostenia? spuse chelarul, plecându-și ochii. Trebuie să dau haine pe lerinilor și de mâncare întregii mănăstiri. E timpul să plec, sunt așteptat.

El își continuă grăbit drumul fără a se uita îndărăt.

– Trebuie să înțelegi că greșești! strigă în urma lui Stepan. Nu-ți dai seama că-ți pierzi sufletul! Îți vreau binele!

Însă Ilia își iuți pasul, cotind brusc după cea mai apropiată chilie.

Atelierul de tâmplărie era situat într-o magazie mare, ticsită până la jumătate cu lemne puse la uscat. Pe pereți atârnavă rafturi cu unelte și diverse alte lucruri. Într-un loc mai liber se aflau trei mese și câteva bănci. Ușa mare cât tot perețele era larg deschisă.

Talașul înmiresmat și dantelat, desprinzându-se de scânduri, se rostogolea în aer și cădea, acoperind podeaua în jurul starețului, care meșterea o laviță, și al celor doi frați începători ce îl ajutau la mesele alăturate. Așchiile răsucite, deschise la culoare, formau căpițe parfumate, aproape imponderabile, la picioarele tâmplarilor. Meșterii se scufundau în ele până la glezne. Dur, plin de asperități, materialul lemnos se transforma în scânduri netede, plăcute la atingere, care încă nu își pierduseră mirosul de pădure. Acest miros se evaporă în timp, atunci când copacul își uită rădăcinile. Deocamdată atelierul îi îmbia pe oameni cu aroma vie a sevei trunchiurilor proaspăt tăiate de pin, mestecăn, stejar.

Talașul împrăștiat peste tot atârna în barba și rasa părintelui Serghie, se amesteca în părul strâns cu un cordon ce trecea peste frunte. Obosit